

nk

tleg
lünk
3-as

tót

mébe!

yában.

nt
k

707
183
108
115
144
102
115

1632
544
408
72
225

680
201
115
136
180

360
144
144
224

gok

300
220
380
220
270
300
520
1280

lyában

Szerkesztőség, kiadó
hivatal és nyomda:

Cluj-Kolozsvár, St. Baron
Pop (Brassai-utca) 10.

Telefon:
Szerk. és kiadóhivatal
9-77

N. Sz. --- 2-28

Egyes szám ára pályá-
száron és vidéken 5 lej
Bukarestben is 5 lej

Cenzurat Suciu.

IZIDÓ PÖLITIKAI NAPILAP

Ramasetter Róbert

IZIDÓ PÖLITIKAI NAPILAP

ELOFIZETÉSI ÁRAK

Romániában

Egész évre --- 1150
Félévre --- 600
Negyedévre --- 320
Egy hónapra --- 110

Csehszlovákiában

Egy hónapra Ck 40--
Egyes szám --- 3--

1927 szeptember 2 Péntek

Cluj-Kolozsvár * X évfolyam * 198 szám

5687 Elul 5

Ujra Bázél

Bázélben összeült a zsidó nép XV. világparlamentje s az egész világon szétszóródott zsidóság küldöttei, mielőtt a napirenden levő komoly problémák megvitatásához kezdenek, kegyeletos szívvel gyűjtják meg az emlékezés gyertyáját az immár történelmi jelentőségű első cionista kongresszus emlékére, amelyen először hangzott el a megváltó szózat: közjogilag biztosított otthont kell szerezni a zsidóságnak Palesztinában.

Harminc évvel ezelőtt történt. Amikor az emancipáció az asszimiláció tévútjára sodorta a nyugati és keleti zsidó tömegeket és a zsidó nép legjobbjai lázas agyvelővel a sötétben tapogatózva keresték a kibontakozás és a megoldás útjait, új próféta támadt Jiszráélben, Herzl Tivadar, aki a zsidó nép sorsának vak-sötétjében géniuszának ragyogó fátylóját lobbantotta lángra és megmutatta az utat.

Herzl Tivadar hívó szavára a zsidó nép legkiválóbb képviselői Bázélben sereglettek össze, ahol lefektették alapját a cionista világszervezetnek és az újjáéledő zsidóság életprogramját pontokba öntötték.

Azóta minden második esztendőben a világ valamelyik metropolisában összegyűlnek a zsidó nép kiküldött képviselői, hogy beszámoljanak az elmúlt két esztendő munkájáról és utat megirányt szabjanak az eljövendő két esztendőnek. Harminc esztendő múltán most tizenötödöszer gyűltek össze, ezuttal is Bázélben a kongresszus delegátusai. A jubiláris kongresszus, amely az ünnepi emlékezés jegyében indult meg, komoly feladatokkal áll szemben.

A palesztinai jisiv, amely emberfeletti erővel és áldozatkészséggel vetette meg a lábát az ősi földön, a válság nehéz óráit éli. Nem az akaraterő, nem a munkakészség az, ami az építő munkának gátat vetett, hanem az anyagi eszközök elégtelensége, az a körülmény, hogy a világ összzsidósága nem találta még meg a módját annak, hogy a palesztinai országépítő munkába belekapcsolódjék.

A másik súlyos kérdés, amellyel a kongresszus szembetalálja magát, megtalálni azokat a lehetőségeket, hogy a mandatárius hatalmat rá lehessen szorítani a mandátumban vállalt kötelezettségek teljesítésére.

E két kérdés körül forog a XV. cionista kongresszus tengelye s a pártok közötti erőmérkőzések e két kérdés megoldási módusainak különbségéből fakadnak.

A kongresszus megnyitó ülése a teljes harmónia jegyében zajlott le. Az első kongresszusra való emlékezés hangfogót tett az egymással szemben felsorakozott pártok erőmérkőzésére.

A kongresszusi munka képe az ezután következő napokon fog majd kibontakozni. Hinni akarjuk, hogy a jubiláris esztendő jegyében megindult kongresszus az utak keresésében meg fogja találni a közös nevezőt, amelynek alapján az egész zsidó nép széles tömegeit aktív módon bele lehet kapcsolni az országépítés nagy munkájába. A cionista ideálok minden alapfeltétele adva van már. Adva van ország, adva van a nép, amely kétezeresztendő száműzetése után újra egymásra talált, csak az egész zsidó nép áldozatkészsége hiányzik még ahhoz, hogy a herzli prófécia maradék nélkül végbemenjen. És ha a kongresszus meg fogja tudni találni a módjait minden zsidó tömegek szervezésének, akkor a XVI. cionista kongresszus, amely előreláthatólag Jeruzsálemben fog majd székelni, valóban és maradék nélkül az egész zsidó nép világparlamentje lesz, amely az egyetemes zsidóság nevében fogalmazza majd meg követeléseit a mandatárius hatalommal szemben és az egyetemes zsidóság nevében rója ki a zsidó nép minden egységére a mászert, amivel ki-ki zsidó

tartozik segíteni az országépítő-munkát.

Bázélből hangzott el először a zsidó nép megváltásának szózata és most, amikor újra Bázélben ülnek még sokan azok közül is, akik az első bázeli kongresszuson is jelen voltak, a

zsidó reneszánsz minden hívője újra Bázél felé fordítja a fejét és újra Bázélből várja az új igéket, amely a világ egész zsidóságát közös akaratban egyesíti a Szentföld felépítésének gondolatában.

A bázeli kaszinóban megünnepelték az első cionista kongresszus 30-adik évfordulóját

Weizmann és Szokolov reményteljes megnyitó beszédet mondtak el. Pénteken délután fejeződik be az általános vita

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Röviden jelentettük, hogy augusztus 30-ikán este megnyílt Bázélben a XV. cionista világtkongresszus. A kongresszus megnyitó ünnepélye emelkedett hangulatban folyt le. Anglia kormányja és Bázél városa hivatalosan is képviseltették magukat a kongresszuson. Chaim Weizmann és Nachum Szokolov terjedelmes exozében számoltak be az összesereglett delegátusoknak a zsidó nemzeti mozgalom és Palesztina jelenlegi helyzetéről, amellyel kapcsolatban bizakodó és reményekre jogosító nyilatkozatokat tettek.

A kongresszusi pártok

Augusztus 31-ikén, szerdán délelőtt féltizkor vette kezdetét a kongresszus első érdemleges ülése. Mindenekelőtt dr. Sammy Gronemann, az igazolóbizottság elnöke betérjesztette jelentését a kongresszusi választásokról. A jelentés szerint a kongresszusra megválasztott 280 delegátus közül 147 klal-cionista és bal-centrum-párti, 45 mizrahista, 34 hitachdntista, 28 poalé cionista, 12 revizionista és 11 radikális. Az igazoló bizottság jelentése után betérjesztették a cionista szervezet végrehajtóbizottságának jelentését, amellyel kapcsolatban

dr. Chaim Weizmann és Nachum Szokolov részletesen vázolták a zsidó nemzeti mozgalom és a Palesztina-munka politikájának jövő programját.

Ezután kezdetét vette az általános vita, amelyet délután is folytattak. Az esti ülésen megválasztották a kongresszus politikai bizottságát, kolonizációs bizottságát, a költségvetési bizottságát, a szervezeti bizottságát, a nevelési bizottságát, a bevándorlási bizottságát, pénzügyi bizottságát, majd folytatták az általános vitát, amely a késő éjszakai órákig tartott és heves lefolyású volt.

Jubileumi ünnepe

A szerdai délutáni ülésen a kongresszus ki-mondotta, hogy szeptember elsején nem tart plenáris ülést, hanem jubileumi ünnepeket rendez

az első cionista kongresszus emlékére, amelyet pontosan 30 évvel ezelőtt nyitottak meg a bázeli kaszinóban.

A jubileumi ünnepeket is ebben a helyiségben tartják meg. Az ünnepeket szónokai azok a delegátusok, akik az első kongresszuson is jelen voltak.

Elsőjén délután három órakor megkezdődtek a bizottsági ülésezések. A politikai bizottságban Kish ezredes, dr. M. D. Eder és dr. V. Jacobson tartottak referátumot, a kolonizációs bizottságban Josef Sprinzak és S. Kaplansky, a költségvetési bizottságban Kish ezredes és dr. A. Kasteliansky, a szervezeti bizottságban Rosenblüth, a nevelési bizottságban dr. J. Lourie, a bevándorlási bizottságban dr. E. Pick professzor, a finanspolitikai bizottságban pedig a gazdasági tanács tagjai.

A Keren Kajemet konferenciája

Bázél, augusztus 31. A cionista kongresszussal kapcsolatban a szokásos mellékkonferenciák egész sora zajlott le a héten. Bázélben ültek össze tanácskozásra Menachem M. Ussischkin

elnökelete alatt a Keren Kajemet delegátusai. A Zsidó Nemzeti Alap elmúlt évi működéséről Ussischkin tartott igen érdekes beszámolót, amelynek során többször

hangsúlyozta annak szükségességét, hogy a Keren Kajemet bevételeit fokozni kell,

hogy ezáltal az előző földvásárlásokból fennmaradt adósságokat törleszteni lehessen. A jelentés után élénk vita vette kezdetét, amelyben többek között rabbi Meyer Berlin és Spiro amerikai delegátus vetek részt. A kanadai cionista szervezet delegátusa bejelentette, hogy Kanada, amely tudvalevőleg egymillió dollár összegyűjtésére kötelezte magát, ebből az összegből 300 ezer dollárt már be is fizetett a Keren Kajemetnek. A kanadaiak azt a feltételt kötötték ki, hogy ezt az összeget csakis újabb területek vásárlására lehet felhasználni, nem pedig adósságtörlesztésre.

A jeruzsálemi Keren Hajjeszód központi iroda terjedelmes jelentést küldött be a kongresszusnak az 1925 áprilisától 1927 márciusáig kifejtett tevékenységéről. A jelentés szerint

a Keren Hajjeszód bevételei ebben a két évben 1 millió 433.850 font sterlinget tettek ki, ami az előző két év bevételeivel szemben 8-18 százalékos emelkedést jelent.

A fenti összeghez az Egyesült-Államok 615.318, Délafrika 77.858, Anglia 20.968, Németország 48.729, Lengyelország pedig 36.892 fonttal járultak hozzá.

A zsidó munkásság tanácskozásai

Augusztus 25-én zajlott le Bázélben a Ceiré Cior-Hitachdut ötödik világkonferenciája. A konferencia foglalkozott a párt általános helyzetével, a XV. cionista kongresszus problémáival, a chaluc-kérdéssel és általában az ifjúsági mozgalommal, valamint a hitachdut diaszpórabeli politikai és gazdasági helyzetével. A konferencia határozatainak egyrészt a cionista kongresszus elé terjesztik.

Ugyancsak augusztus 25-ikén tartották meg a szocialistákkal fuzionált Poale Cion világszövetségének konferenciáját, amelyen Palesztina, Amerika, Lengyelország és Argentina zsidó munkásainak képviselői jelentek meg.

A konferenciát írásban üdvözölte Adler Frigyes osztrák munkásvezér,

aki későn kapta meg a meghívót és ezért nem jelent meg Bázélben. Adler Frigyes a II. internacionálé nevében sok sikert kíván a konferencia munkájához. A konferenciát egyébként S. Kaplansky, a szövetség elnöke nyitotta meg, aki általános áttekintésben intézte a mozgalom eddigi történetét. Berl Lecker svájci munkásvezér főtítkári minőségben kétórás beszámolót tartott a Poalé Cion tevékenységéről.

Bázél, szeptember 1. Pénteken, szeptember 2-ikán, reggel féltiz órakor folytatják az általános vitát, amelynek befejezését délután 7 órára várják. Szombaton este kilenc órakor a kongresszus állandó bizottsága ülésezik. Ezen az ülésen kerül szóba a cionista szervezet új végrehajtóbizottságának megválasztása is. Vasárnap bizottsági ülések lesznek.

Egy riporter noteszkönyvéből

Páris zsidói között

Péntek este. Régi, kormos házak szűk ablakain keresztül karos gyertyatartók árnyéka vetődik a szemközti lévő falakra. Hosszu kaftános zsidók igyekeznek a rue Vanvesi zsinagóga felé. Kezükben nincs sétatob és merengő szemekkel sietnek a szent péntekesti imára. A zsinagóga szép cirádái keleti és gotikus stílusban nyulnak az ég felé és ahol a vonalak összeérnek, fenn, a magasban, mintha két hatalmas kar emelné az ég felé Mózes két törvénytábláját. A templom előcsarnokában péntek esti hangulat melegsége ömlik el az arcokon. A bübajos szombat menyasszonya elszuhan a padosorok között és a „Lecho dodi” zsolttárversei ujjongóvá teszik a lelkeket. A „Kedusá”-nál mint minálunk, az ezüstsérlegről a legkisebb bocher megkóstolja a szentelt bort és a hívők boldog megnyugvásában házuk felé irányítják lépteiket. A jámbor chászidok nem ülnek metróra, hanem gyalog tesznek meg gyakran többkilométeres utat.

A rue de Rivolin ma szombati hangulat uralodik, ünneplőbe öltözött zsidócskák ülnek a Café bákot terraszain és málnaszörpöt szűrcsölnek. A Saint-Jacques torony kis parkjának fái alatt zsidó gyermekek játszadoznak.

Távolabb a Faubourg Saint Antoine tájékán ismét egy kicsiny fákkal beültetett tér körül a padokon pájészes zsidók. Aggok, asszonyok, gyermekek és feketehajú lányok. Így egymáshoz simulva, fölöttük a csillagok végtelen sokasága, szűk ókori, keleties képet tárnak az ember elé.

Nappal ezek a külváros kismestereinél dolgoznak, házalnak, gyári munkások, bazárosok és egyéb apró egzisztenciák.

A Clignancourton vagyok, Páris kapujánál, Saint Oeven előtt. Emitt nyolcemeletes büszke paloták, amott szürke, gerendákkal alátámasztott, külvárosi, ócska házak.

Hatalmas térségen van a clignancourti vásár. Csunya, esős nap. A vásár fel van ázva és a fekete sárban hangosan cupognak cipőim. Végtelen bábeli zűrzavar. Jiddis hangok ütnek meg a fülem. Arrafelé fordítom fejem, öreg szakállas zsidó, akivel végül is nyélbe üt az üzletet. Hálásan mosolyog vevőjére, jó tanácsokat ad.

Hozzálépek és megkérdem jiddisül:

— Hogy megy az üzlet, jó öregem?

— Köszönöm, ha nem csurran, cseppen. Sokat, nagyon sokat kell dolgozni, de itt legalább engedik, hogy az ember nyugodtan élvezze, amit szerez. Amikor megkérdem, hogy hol nem engedték élvezni munkájának gyümölcsét, az öregnek elborul az arca.

Ezelőtt öt esztendővel még ott laktunk Sobojban, Ukrajna egyik városkájában. Kis üzletem volt és megéltem volna belőle a családommal, ha nem vártuk volna állandóan halálrettegésben a pogrom kitörését. És egy nap elérkezett a borzalmas pillanat. Az öreg legyint a kezével és elfordul, hogy új vevőjével tárgyaljon. Mind mélyebbre hatoltam a Clignancourt tarka-barka egyvelegébe: jobbról is, balról is jiddis szó. Zsidó arcok, zsidó proletárok.

Szombat délelőtt. A Rue de la Victoiren lévő neolog zsinagóga siettem. A templom előtt Rolls-Royce-, Renault-, Delage-gépek várták az istentiszteletre hozott tulajdonosaikat. Fényes foyon, majd egy márványoszlopu csarnokon mentem keresztül, amíg bejutottam a templom belsejébe. Mintha Salamon templomának fénye és pompája elevenedett volna fel szemem előtt. Hatalmas kupolája és boltívei az antik és a modern-építészet műremeke. Csodás márványfaragások díszítik a templom minden részét és egy hatalmas orgona sippjai emelkednek a Széfer Tora szekrényre fölött.

A gondnok fején „Napoleon”-süveg van, nyakán vastag ezüstlánc csüng, hatalmas ezüstvégű bottal megy végig a padok között. A Széfer Tora előtti rész ötvösművektől ragyog. Az első padosorban ül Rothschild báró, aki úgy a templom felépítési, mint fentartási költségeit magára vállalta.

A Rue de Rivoli egyik mellékutcájában, a Rue Turennesen egy Rothschild-népkonyhát néztem meg. Az asztalhoz odaláncolt kanállal és villával és az asztalra vajt tányérokba szegény és rongyos csavargók fogyasztották elég izletes ebédjüket.

A Rothschild-intézmények legkiválóbb alkotása azonban a Rothschild-kórház, amelynek élén ma Franciaország legjobb orvostudósai állanak.

A Rothschild-intézmények egyik osztálya hazautazási vasúti jegyeket és segélyeket oszt ki — fele-

kezetre való tekintet nélkül — a hazautazni vágyó külföldi munkásoknak és diákoknak.

*

A latin negyedben a rue de Sorbonne-on lévő Társadalom tudományi főiskolán, ma előadás van a cionizmusról. A természet zsufozásig megtöltő közönség izgatottan várja az előadás megkezdését s a pódiumon sorra jelennek meg a franciaországi cionista mozgalom legmarkánsabb alakjai. Ott látjuk Alex. Corcos ügyvédet, aki tulajdonképpen megindítója volt a francia cionista szervezkedésnek, mellette Charles Gide, a kiváló zsidó közgazdász, aki már sok ízben tartott előadásokat a palesztinai kolonizációról, ott látni Leon Blumot, a híres szocialista vezért, Henri Maxot, a jövővíró, aki kommunista elveinek ellenére is a leglelkesebb cionista.

E pillanatban mindenki az ajtó felé fordul, ahol megjelenik Jabotinsky Vladimir, a zsidó légiók legendás parancsnoka. Alacsony, zömöktermetű 35 évesnek látszó ember, vastag szemüveget visel, mely mögött fekete szemek villognak, összeszorított ajkai vasakaratot árulnak el, markáns arcvonásából katonás fegyelmet, az akció vágyának türelmetlensége a tiszta jellem, a zsidó dac és büszkeség, a zsidó újjászületés diadalmassága sugárzott. Katonás léptekkel siet fel a pódiumra és a gyűlés vezetőségének üdvözlése után gondolkodás nélkül beszélni kezd. Hangjának ércét igyekszik monotonná tompítani, de így is lángra lobbantó és lenyűgzően szuggesztív ereje van szavának, szemeit a hallga-

A vámtarifák egységesítésének kérdése szerepel a genfi népszövetségi tanács szeptemberi ülészakájának programján

Burov bolgár külügyminiszter nyilatkozata

Genf, szeptember 1. A megnyíló népszövetségi tanácsülés előre elkészített programja szerint első sorban azokat a tevékenységeket fogja megvitatni, amelyeket június óta fejtett ki. A szeptemberi ülészak ideiglenes napirendjén több olyan kérdés szerepel, amely Danzig városával van kapcsolatban.

A tanács foglalkozni fog azokkal az óhajokkal is, melyeket a különböző államok kormányai terjesztettek elő. Így tárgyalni fogják a brit kormány azon óhaját, hogy a Népszövetség állapítsa meg hivatalos értelmezését a versaillesi szerződés 190. és 192. cikkeinek, amelyek eltiltják, hogy Németország hadihajókat és haditengerészeti anyagot szállíthasson más országoknak.

A vámtarifák egységesítésének tanulmányozására a Népszövetség gazdasági főbiztosága külön szakértő bizottságot küldött ki, amely olyan rendszert dolgozott ki, amellyel lehetségessé válik, hogy az

Butor-
árleszállításra
határoztuk el magunkat, hogy üzemünk munká-
sait foglalkoztat-
hassuk, ha tehát **olcsó és jó butort**
Bösendorfer, Stingl, Wirt, Productiv-
genossenschaft
és Hoffmann zongorát
pianinót,
akar vásárolni, ne sajnálja az utat
Marosvásárhelyre és tekintse meg
Székely és Rétí
butorgyár rt.
hatalmas raktárait. Hitelképes egyéneknek ked-
vező fizetési feltételek.

tókra szegzi és beszél, beszél, minden szava végigfut az idegeken és azoknak súlya alatt, ha zsidó megaláztatásról vagy szenvedésről beszél, mintha a szivekbe dobantana.

Már éjfél is elmúlt, de Jabotinsky még nem fáradt el, szavai kalapácsütések. A hallgatóság nem is vette észre, hogy már éjfél is elmúlt.

Hátszegi Ernő

Felsővisón emberéletet kövelelt a felhőszakadás

Közép- és Déleuropában hatalmas árvizek

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az augusztusi kánikula után megindult nyárvégi esőzések néhol hatalmas zivatart hoztak magukkal. Naponta érkeznek hírek a világ minden részéből a vihar pusztításairól, arról, hogy a hatalmas esőzések következtében a folyók elhagyták medrüket és az árvizek katasztrófális károkat okoztak. Lengyelország délkeleti vidékein, különösen Lemberg és Szaniszlav környékén, a Kárpátok lejtőin katasztrófális esőzések voltak, melyeknek következtében a Dnyeszter, a San és mellékfolyói kiléptek medrükéből és elöntötték az utjukba eső falvakat. Az áradás óriási károkat okozott. A vasúti közlekedés teljesen megszakadt. A vízbeálladt emberek számát még eddig nem lehetett megállapítani. Strij város teljesen víz alá került. A Borislav—Drohobic petroléumvidéken a termelés szünetel. Bukovinai jelentések szerint a Ceremus kiáradt medréből és elöntötte Vizsnica városokat, vala-

mint a szomszédos falvakat. A lakosság pánik-szerűen menekül a hegyekbe, mivel az állandó esőzések miatt a Ceremus katasztrófális pusztításaitól félnek. A vizsnicai hidat az árvíz elszakította. A több helyen 4 méter magasságra emelkedett árvíz a mezőn levő termést teljesen elpusztította. Attól lehet tartani, hogy az árvizek már eddig is számos áldozata van. Csernovitzból utászokat küldtek ki a kétségbeesett lakosság segítségére.

Bukovinából az orkán Máramarosba is áthúzódott. Felsővisói jelentés szerint ott az orkánal párosult felhőszakadás következtében egy munkás halálát lelta és többen súlyosan megsebesültek.

* Berger Béla, a kiváló zenetanár tanévét szeptember 1-én kezdi meg. Beiratkozni lehet zongora, ének, zeneelmélet szakokra. Fogad délután 4—7-ig lakásán, Monostori-ut 25.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Rt.

Cluj, Piata Unirii 7. szám. — Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhelyen. Saját tőkéi 77 millió lej. — Affiliált intézetei: Tordaaranyos-Vármegyei Takarékpénztár r.-t. Tordán, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t. Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Székelyudvarhelyen és Sz.-Keresztúron, Szászregényvidéki Takarékpénztár és Hitel r.-t. Szászregényben és népbank r.-t. B.-hunyanon. Minden bankügyletet legelőnyösebben végez. Engedélyezett devizahely. Áruktárai a vasut mellett.

Valahol
Öreg és fia
homlokával,
szemekkel,
és ápolatlan
komor nyit
de azért fr

Franciás
Az idős
metnek ne
egy sárga
kabátja ha
vény hird
lon a nacio
és szellemi
ennek a na
egyéniség
ges, turista-
nadrág, an
harisnya, k

Egymás
tettek egy
aranyból va
térképtartó
kor fészall
féle lehetett
ettek finom
Azután a t
kerültek elő
egyszerű ca
lélekből is
Étkezés utá
ván apja az
jövő angol-
jének, míg
elokvencióva

Nem épp
A nemes

pergő, héber
Beregszá
fejükre tetté
talizsba hu
közepette di

A franci
ben láttak k
lédessol tapa
örög ur már
készítsen, a
nyitva felejt
benne volt n
lése, hanem
kásóknak és

A zsidók
a fejük fölé
mélyültek a
felé léptek és
imazsöveget.

Akkor me
utasok, zsidók
— Me ké

Ahogy ezt
függesztették

A franciák
értőn, kevés,
fédést olvast
az üzletes em

Az idősebb
— Ennél
több benne: a

Magos, sz
Ül és sir.

Ódál mell
azonban egy s
oldalt a hajzat
szokás, áttérte
nyájára. Efaite
talosan öltözkö
mindig sikere
gyeknek.

Az ur a se
tehát odaült a

— A bucs
is érezteti hatá
Igy vezette
könyvei alól m

— A bucs

Mély

Jámborak és szédelgők

Kassa, augusztus végén

Valahol Beregszászon két cserkész száll a kocsi. Öreg és fiatal. Az ifjú: atlétatermet, tiszta magas homlokkal, kék, bágyadt, de rendkívül értelmes szemekkel. Az éltesebb ur kopott-tartású, hiányos és ápolatlan bajsú férfi volt és ellentétben az ifjú komor nyugalomával, mindig mosolygott a becsett, de azért frissen csillogó szemű alól.

Franciák voltak.

Az idősebbik tüntetett vele. Nyilván, hogy németnek ne nézzék és a borszallagos kalapja élén egy sárga plakettől nagy gallakos, azonfelül a kabátja hajtókáján egy kisebb háromszínű rézjelvény hirdette nemzeti hovatartozását. A fiatalon a nacionalizmusnak semmi jelvénye. Sportban és szellemi munkában kifinomodott példány volt ennek a nagyszerű nemzetnek. Jelvény nélkül, az egyéniségével hirdette népe felsőbbrendűségét. Széles, turista-bakancs, térdigérő rövid és széles khaki nadrág, amely a combig nyitva hagyta a lábakat, harisnya, kis flanel nyakkötő.

Egymás mellé ültek, de előbb megak alá terítették egy egészen finom plédet, az ifjú megnézte aranyból való karóráján a pontos időt, bejegyezte a térképtartó fődélén a helyet, az időt, ahol és amikor felszállottak, francia konzervet, valami szézfélé lehetett benne, ezt nyitották föl, turista-késsel ettek finom, monogrammos szalvétán, ezüstkanállal. Azután a turista-tászból lapos, esiszőlő poharak kerültek elő és aranyosan csillanó, illatos bor. Az egyszerű cserkészhabitus — ezekből az apró kelékekből is látszott — disztingvált embereket fődött. Etkezés után pohárzástak kiessé, az öreg ur — nyilván apja az ifjunak — Lloyd Georgeot tartotta a jövő angol- és világpolitika legrosszabb vezetőjének, míg a fiu elragadó érveléssel és előadói elokvenciával a munkáspártot kívánta az angoloknak. Nem éppen mintha haragudott volna rájuk.

A nemes, gargarizáló francia szócsatába hirtelen pergő, héber szó elegyedik.

Beregszászi zsidók karjaikra kötötték tölgytüket, fejükre tették a bördobozba helyezett pergamentet, talisza burkolództak és lendületes hajlongások közepette dicsérték az Urat.

A franciák, akik nyilván legfőljebb, ha mecsében láttak keleti istentiszteletet, meleg, nagy érdeklődéssel tapasztották szemüket az imádkozókra. Az öreg ur már elővette a blokkot, hogy jegyzeteket készítsen, a fiatal meg ifjonti kíváncsiságában nyitva felejtette a száját. Lbben a bámulatban benne volt nemcsak a különöségnek a megfigyelése, hanem az a tiszteletadás, ami kijár ősi szokásoknak és az imádkozásnak.

A zsidók pedig megállottak kelet felé, jobban a fejük fölé húzták imaköpenyüket, hajlongva elmélyültek a tizenhét könyörgésbe, hármat visszafelé léptek és megint hangosabban mormolták az imaszöveget.

Akkor megállott a vonat és hallani lehetett új utasok, zsidók beszélgetését a kocsis másik sarkáról.

— Me ken auch koifen far drei sechzig!

Ahogy ezt az imádkozók is meghallották, fölfüggesztették az áhitatot és odafülek.

A franciák összenéztek és mosolyogtak. Megértőn, kevés, finom gunnyal. A zsidók bizonyára feddést olvastak ki ebből a nevetésből, elfordultak az üzletes emberektől és tovább imádkoztak.

Az idősebbik francia odaszólt az ifjabbnak.

— Ennél a népnél igazán nem lehet tudni, mi több benne: az üzlet, vagy a szentség!

Magos, szöke kisasszony ül az egyik sarokban. Ül és sir.

Olaul melleje egy szemüveges, kopasz férfi, aki azonban úgy segített magán, hogy megnövesztette oldalát a hajzatát és mint ez már hiu kopaszoknál szokás, áttérte ezt az üstököt a tükörsima koponyájára. Efafta emberek ezentelül elegánsan és fiatalosan öltözködnek és rendszerint buzgón, bár nem mindig sikeresen, uvarolnak a legkülönbözőbb hölgyeknek.

Az ur a sejt készítésü, természetes parókájával tehát odault a sird ölgly mellé.

— A bucsu, nemdebar, az érzékeny bucsu most is érezteti hatását!

Igy vezette be, poétikusan az udvarlást. A nő könnyei alól mosoly villant.

— A bucsu nem fáj ugy nekem, kérem, mint

a skatulya, amit elloptak.

— És mi volt benne, ha nem tolokodás a kérdésem?

— Nem tolokodás kérem, nem is volt benne különös érték, csak egyéni érték volt, kérem szépen, pástétom, amit nagyon szeretnek Drezdában, ahová utazom.

— O, Drezda! Talán szintén a mintavására méltóztatik?

— Nem, kérem szépen, én rokonokhoz megyek és ők megrendeltek nálam a pástétomot és ezt várják. És mennyire várják! Egész Szászvárosban ismerik az én pástétomomat, kérem alássan!

Megint megeredtek a könnyei és föcsuklott.

— Ha csak pástétomról van szó, akkor a dolog nem nagyon tragikus, — kellemeteskedett a lovag — de fölöttébb örülök, hogy együtt utazhatunk Drezdába.

— Nem tudom, örüljek-e neki, — sopánkodott a leány — nem tudom, jaj a pástétom!

És újra pityergett.

A kopasz ember ravasz ember volt és elmondta, hogy friss harisnya kreációkért megy a drezdai vásárra, mert kötött-szövöttárn boltja van Váradon és meg akarja lepni a legújabb divattal a várost. Olyanokat beszélt selymekről, bluzokról és harisnyákról, ami-nőkkel a legjobb pástétomot is felej-

teti. Ugy vettem észre, hogy a leány megviga szalódott és jónagam, mint aki célját elérte, nem törődtem tovább az egymásra talált fiatalsággal.

Annál jobban lepődtem meg, amikor Kassán a Szepesi Ház éttormében, ahol egy barátomat kerestem, délben hahotázó otthonos jókedv között találtam a kötött és szövött embert és Pástétom kisasszonyt.

— Ismered ezt az embert? — kértem barátomtól.

— Gépürcnök!

— Szóval nincs boltja Váradon?

— Semmi boltja nincs. Két és félesztendő fogház van mögötte. Ha csak azt nem nevezed valami jó boltnak.

Megriadtam a leány miatt, akit ártatlannak hittem és szóltam, hogy megyek kimenteni a karmai közül.

— Ne törődj vele! Őt is ismerem Prágából. Egy éjjelutáni helynek a tündére volt.

Megállapítottam: ime a véletlen is szívesen közrejátsszik az egymásnak való egymásrataláláshoz de belül nagyon rósteltem magam, hogy nem láttam meg mirődjárt világosan a helyzetet.

Annál is inkább, minthogy magam is, szerénység nélkül mondom, valamelyest kopasz ember lennék.

(sz. i.)

Nézeteltérés támadt a Schultze-Mischajewszky pör bírái között

A pöriratok felolvasásának kérdésében nem tudtak megegyezni a bírák, ezért Decusara bíróról egyszóval ki a tanácsot. Ítéletre csak holnap kerülhet sor

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A bizonyítási eljárás kiegészítése végett az ügyész és a védők már a tegnapi délutáni tárgyalás folyamán kérték különböző periratoknak a felolvasását. A bíróság úgy határozott, hogy ma reggel hozza meg az ügyész és a védők kérésére vonatkozó döntését. Dr. Furnea elnök és Filipescu szavazóbíró között nézeteltérés támadt, amelynek elsimitására bevonták Decusara bírót és így a hármas tanács fog dönteni afelett, hogy mely aktákat olvassák fel a tárgyaláson.

Az elnök felhívására az ügyész és a védők újra felsorolják a periratok oldalszámait. Amikor dr. Giurgiu védőre kerül a sor, megismétli tegnapi kérését, kéri a bíróságot, engedje meg Schultzenek, hogy elmondhassa annak a 6 hétnek a történetét, amelyet Romániában töltött. Mondhassa el azokat a kulisszatitkokat, amelyek tragédiáját okozták. Mi történt Berlinben, ahol Schultze tisztviselői főnökük távollétében börtönelőzésekbe bocsátottak.

Elnök: Ezt a kérését a bíróság már tegnap visszautasította.

A vád és védelem csatája

Giurgiu dr.: Elnök ur, meg kellismételjem és ragaszkodnom kell ehhez a kérésemhez, mivel ezen a ponton dől el a vádlottak sorsa; ez a történet világitana meg azt a tényt, hogy Schultze egy szerencsétlen áldozat.

Elnök dr. Giurgiuhoz: Megvonom öntől a szót.

Giurgiu dr.: Még a védőbeszédem előtt kell elmondjan annak prologusát, hogy miért nem honorálták Schultze csekkjeit Berlinben. Ez lesz védőbeszédemnek a váza és ha nem hallgat meg elnök ur, ezzel előre ítéletet hoz a két vádlott fejére.

Még amielőtt elhangzana az utolsó szó, a bíróságnak tudnia kell, hogy mig Schultze Romániában kölcsöntárgyalásait folytatta, helyettesei Berlinben eljárták bankjának egész vagyonát. Hogy a veszteséget eltussolják és a börtöntől megszabaduljanak, Schultze neve alatt pénzt vettek fel. Ezért adott ki a berlini rendőrség elfogatási parancsot Schultze ellen.

Ügyész: Megállapítom, hogy a védelem nem respektálja az elnök utasítását.

Dr. Giurgiu: Én soha nem zavartam önt meg ügyész ur, mindig a legtűrlemben végighallgattam az ön szavait. Amit itt elmondtam és amit el akarok még mondani, az a

védelem tengelye és e nélkül nem is juthatok el védőbeszédemig.

Nem engedik elmondani az előzetes védőbeszédet

Az elnök ismét felhívja, hogy az óhajtott perakták oldalszámait diktálja jegyzőkönyvbe.

Dr. Giurgiu: Kérem felolvasni azt a szerződést, amelyet a vádlottak a várossal kötöttek és melyből kitűnik, hogy a Middle Europe csak közvetítő szerepet játszott volna a kölcsöntárgyalások folyamán és fentartja a jogot arra, hogy a kölcsöntárgyalások jogát egy amerikai pénzcsoportra cedálja.

Elnök: Melyik dosszában és melyik oldalon van ez az akta?

Dr. Giurgiu: Engedje meg elnök ur, de én azt hittem, hogy Ön, aki már annyit lapozott ezekben a dosszárokban, biztosan tudja, hol található ez a különösen fontos irat.

Az elnök idegesen utasítja dr. Giurgiu, hogy válaszoljon.

Dr. Giurgiu: Rendbe kell szednem irataimat.

Közben összeszedi az asztalán szerte heverő papirokat és iratesomókat, de a keresett aktát nem találja. Végül is, miután Schultze néhány szót intéz hozzá, bejelenti, hogy védenee személyesen fogja felolvasni a periratok oldal-számait.

Dr. Giurgiu kiemeli, hogy annak a táviratnak felolvasását találja nagyon fontosnak, amelyet Osvald küldött Schultzenek Berlinbe és amelynek a szövege: Jöjjön azonnal, minden rendben.

Dr. Giurgiu: Szólaitassák meg ezeket az aktákat, amelyek ugy fekédnék abban a dosszában, mint egy temetőben. (Derűltség.)

Az elnök 11 órakor berekeszti a tárgyalást, mivel Decusara szavazóbíró alaposabban akarja áttanulmányozni a per aktáit.

A tárgyalást holnap reggel 9 órakor folytatják.

Kölcsönt

legolcsóbban, legelőnyösebben
nyujt Granaria, Oradea

Mélyen leszállított áron **fest** tisztít, egyben ruháját moilymentesíti **Cink Cluj**

Tíz perc a bukaresti sakkversenyen

A félelmesen ketyegő verseny óra. Ahik partit vesztenek az órával szemben
Pillanatképek a versenyről

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Nemzeti Színházzal szemben, a Calea Victoriei, a Sfatul Negustoresc helyiségekben folyik az országos sakkverseny. Az előszobában egy ur áll, a verseny egyik rendezője és külön megkér minden látogatót, hogy teljes csendben nézze végig a versenyt, a legszivesebben mindenki levétetné a cipőjét, hogy semmi zajt se okozzon. A következő teremben egy kerek kis asztalkára kiterített sakkasztal mellett már ott ül két versenyző. A látogatók körülállják az asztalt és olyan siri csend van a teremben, hogy az asztalkára kitett versenyóra ketyegése tisztán hallatszik. Ez a versenyóra megérdemli, hogy külön is foglalkozunk vele. Az órának két számlapja van és ha az egyik versenyző lépett egyet, megnyom egy kis gombot az óra felett és akkor az óra az ellenfél oldalán megy tovább. Ugyanis óránként tizenhat lépést kell tenni minden játékosnak és a versenyóra pontosan mutatja, hogy a hátralévő órából még mennyi ideig gondolkozhat a versenyző.

(A veszedelmes óra)

— Lássá ez az óra az, ami már nagyon sok versenyzőt megfosztott a nyereségtől, mondja az egyik versenyző, aki ma szabadnapos. Aki még nem edződött hozzá a sakkversenyekhez, azt ez a folyton ketyegő óra szinte megőríti. Amikor én első ízben ültem egy ilyen félelmesen ketyegő óra mellett, szinte képtelen voltam a figyelmemet a sakkasztalra összpontosítani, a királynőm volt veszélyben és futólag már ki is dolgozott egy nagyszerű mentő húzást, persze hozzá kellett volna látnom, hogy az összes kombinációs lehetőségeket felállítsam. Azonban a félelmes ketyegés arra emlékeztetett, hogy megint eltelt tiz másodperc, megpróbáltam belemélyedni a problémába — nem ment, az a halk ketyegés, szinte hipnotizált és ahelyett, hogy a bábokkal törődtem volna, szinte kimeredt szemekkel lestem a mutató vészorgását. A most folyó sakkverseny alkalmával is ketten veszítettek időt átlépés miatt. Tulságosan belemerültek a játékba, nem vették észre, hogy mulik az idő és aztán nem volt meg az óra alatt a tizenhat lépésük. A gyakorlott versenyzők ezen persze már túl vannak. A játék kezdetén — spórolnak. Mielőtt még az ellenfél húzott volna, felállítják a különböző kombinációkat és aztán akármivel lép az ellenfél, nekik már megvan az ellenlépés és egy pillanat veszteség nélkül léphetnek. Az ilyen versenyző aztán a tizenhatodik lépése előtt rendszerint rendelkezik husz perc spórolt idővel. Ilyenkor aztán az ilyen versenyző szépen otthagyja a táblát, leül kényelmesen egy sarokba, rágyújt egy cigarettára és ott még egyszer átgondolja a helyzetet. Így aztán lehet is nyerni.

(Pihenő bajnokok)

Ujra odaléptünk az asztalhoz, ahol a néma küzdelem folyt. A versenyzők mellett egy cédulán áll a nevük. Az egyik versenyző Mendelsohn volt, aki mint hívatának került el Kolozsvárról pár évvel ezelőtt Bukarestbe és ma ez a fiatal ember a legjogosabb aspiránsa a bajnokságnak. A másik teremben is versenyzők ülnek, az ajtó környékét ellepik a látogatók, a kíváncsiak és most szinte ijedten engednek utat egy urnak, aki áttöri magát a látogatók sorfalán. Félig lehuny szemmel jön — mint egy alvajáró, merev lépésekkel megy a másik terembe, ott leül egy karosszékbe és lehunyja a szemét. Ki ez? Mi van ezzel az emberrel. Az egyik sakkozó adja meg aztán a magyarázatot.

— Ennek az urnak most van egy kis spórolt ideje, több mint tizenöt percet gyűjtött magának és most „nyugalomba vonult” néhány percre, különben az urnaknak földije, Bródy dr. a kolozsvári bajnok.

Most ott ül ez a versenyző, aki olyan takarékosan bánt az idővel és lehuny szemmel látja maga előtt a sakkasztalt, kombinációkat sző, terveket kovacsol, anélkül, hogy a tábla előtte lenne.

Az előcsarnokban már valamivel élénkebb az élet. Az egyik versenyző már befejezte a

meccset és most odakint körülveszik. A legérdekesebb ezeknél a sakkombereknek, hogy nekik nincsen is szükségük a sakkasztalra, ha egy lépést el akarnak maguknak magyarázni.

(Gé hétről óé hatra)

— Tudja kérem, amikor gé hétről, óé hatra mentem, akkor...

És így folyik egy hosszú beszélgetés, melyben minden második szó, a sakkozók titkos nyelvének egy kifejezése. Most végre mivelünk is szóba áll a mester.

A robogó vonaton ültek össze minisztertanácsra a kormány tagjai

Egy millió lejért vásárolt szerumot az állam a gyermekjárvány leküzdésére

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma délelőtt minisztertanács volt a miniszterek különvonatán, amely Bukarestből Curtea de Argesba vitte a kormány tagjait. A minisztertanács Pitesti után kezdődött, mert ott szállt a vonatra Bratiannu Jonel.

A minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy a földművelésügyi minisztérium az iskolaépítkezésekhez 200 millió lej értékű fát bocsásson rendelkezésére az állami erdőkből.

Inculet és Anghelescu miniszterek referáltak a gyermekparalízis-járványról és az azzal szembeni küzdelemről. A minisztertanács egymilliót szavazott

meg a Pettit-féle szerum vásárlására.

Anghelescu hadügyminiszter betértesztette a szeptember 7-én Konstancába érkező olasz hajóraj fogadásának programját, amelyet a minisztertanács magáévá tett.

Agetoianu, Tatarescu és Cipaiannu ismertették az inszujtotta vidékek számára történt tengeri-elosztást. A minisztertanács hozzájárult a foganatosított intézkedésekhez, amelyek gyors és hathatós segítséget vannak hivatva nyújtani.

A minisztertanácsot Curtea de Argesből visszajövet folytatják.

A hamis váltókkal való manipulációk vitték lejtőre a feleséggyilkos Erdélyi Bélát

Ujabb terhelő adat Erdélyi bűnössége mellett. Pokol volt Forgách Anna házaselete

(Budapest, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A borzalmas hitvesgyilkossággal gyanúsított Erdélyi Béla bűnügyében a budapesti rendőrség egy újabb rendkívül feltűnést keltő adatról szerzett tudomást, amely szintén kedvezőtlen világitásba helyezi Erdélyi Bélát. Az adat szerint a Forgách Anna lezuhanását megelőző napon Erdélyi Milstadtban autózni vitte feleségét. A gépet ő maga vezette és az autó eddig kiderítetlen okokból felborult. Erdélyinek semmi baja nem történt, de felesége az alkalommal is könnyebb sérüléseket szenvedett.

A főügyész tegnap késő éjjelig tanulmányozta a Klagenfurtból megérkezett Erdélyi bűntettére vonatkozó iratokat. A mai nap folyamán a főügyész kijelöli azt a vizsgálóbíró, akinek ki kell hallgatnia Erdélyit és akinek döntenie kell fogvatartása, vagy szabadlábra-helyezése kérdésében. Tekintettel azonban a rendkívül súlyos és komplikált bizonyítékokra, az illetékes hatóságok kizártnak tartják Erdélyi szabadlábra-helyezését. A rendőrségen elhangzott tanuvallomások legnagyobb része ugyanis arra világítanak rá, hogy Erdélyi és feleségének házaselete valóságos pokol volt. Erdélyi ütötte-verte feleségét, aki panaszkodni sem mert, mert félt férje bosszujától.

A mai délelőtti folyamán a rendőrség folytatta a nyomozást Erdélyi gyilkossági ügyében. A kiballgatott tanúk, akik többnyire mind Erdélyi barátai, elmondották, hogy Erdélyi Forgách Annát csak akkor vette el feleségül, amikor a Feuer-család 50 millió koronát adott át neki hozomány-előlegül. A pénzre Erdélyinek halaszthatatlanul szüksége volt, mert épen váltólejárata volt, amelyen hamis volt az aláírás és ha ki nem fizeti a váltót, kitér a botrány. A rendőrség a tanuvallomásokból megállapította

azt is, hogy Erdélyit a váltómanóverek vitték lejtőre.

Budapest, szeptember 1. Ma délelőtt Polányi főügyész megtette indítványát a vizsgálóbírónak, hogy Erdélyit előre megfontolt szándékkal hitvestársán elkövetett emberölés bűntette és magánokirathamítások bűntette miatt helyezze előzetes letartóztatásba. A letartóztatás felől a vizsgálóbíró holnap dönt.

Löv Zoltánné, a bűnügy egyik főtanuja, akit már napok óta várnak Budapestre, tegnap megérkezett és ma délelőtt a rendőrségen vallomást tett Erdélyi Béla ügyében. A vallomásnak döntő jelentőséget tulajdonítanak az ügy tekintetében.

Keresünk

megvételre, esetleg
10-essel becserelelünk
jó karban levő 13-as

gyors-sajtót

Cim a kiadóban

borotva
borotvaszappan
borotvafelő szij
borotvaecsetei
„UNICUM“ Kun, Cluj,

UNICUM

borotvafelő készítő
borotvafelő pengék
acélárúk
felülmulhatatlanok
Calea Victoriei 2. szám

(Bu
Kelet t
felfede
szélesel
bukare
térium
át nyo
cial“ ü
ma má
év óta
állam
Nyolc
Oficial
tévedt

Am

A

(Cl
tudósi
állt m
hadbír
megrag
nagyka
előzmé
movist
ezred.
akkor,
elkészt
év júni
rendbe
örme
és kije
elintézi
tanács

Hai
vényte
megny
vényes
ezer le
lenléte
azonba
tetésbő

A

(Bu
Kelet t
Otto F
henőjé
katásu
szelget
Ismere
ter, ak
pihenő
zett ki
a belüg
ügy ny
gához
hogy v
kisebbs
párt el
felkész
ami a
zatából

ur —
nöke
zetet f
az elvi
velünk
sebbség
hogy e
geket,
lünk t
ha ezt
lemben
akkor

Nyolc éven keresztül fosztogatták a »Monitorul Oficial« vagyonát

Falcoianu háromszor is felvette fizetését

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A »Monitorul Oficial«-nál felfedezett 100 milliós sikkasztás ügyében egyre szélesebb apparátussal folytatják a vizsgálatot a bukaresti nyomozó hatóságok. A belügyminisztérium által delegált könyvszakértők vizsgálják át nyolc évre visszamenőleg a »Monitorul Oficial« ügyvezetését, összes üzleti könyveit, mert ma már minden kétségen felül áll, hogy nyolc év óta, vagyis 1919-től kezdve sikkasztották az állam pénzét Falcoianu és Tomescu igazgatók. Nyolc év óta nem kontrolálták a »Monitorul Oficial« igazgatóinak ténykedését és a két megtevédt régi tisztviselő rabul esett a kezükön

átmenő és ellenőrizetlen milliók varázsanak.

Közben a vizsgálat egyre szélesebb arányokat ölt, minduntalan újabb személyek kerülnek kapcsolatba Falcoianu és Tomescu bűnös manipulációival. Az ügyészség tegnap újabb házkutatásokat tartott több jelentős bukaresti személyiségnél. Az újabb házkutatások eredményét azonban egyelőre titokban tartják. Az újabb vizsgálat megállapította egyébként, hogy Falcoianu decemberig felvette a fizetését és pedig háromszorosan. Beinkasszálta a »Monitorul Oficial«-tól, a belügyminisztériumtól és a Casa de Credit-től is. Mindegyik más minisztérium terhére szőlt és így nem vették észre.

Amikor az ügyész a vádlott helyett a vádló megbüntetését kéri

A kolozsvári hadbíróóság felmentette Haimovits-Moritzot és vád alá helyezte feljelentőjét

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Haimovits Móríc szatmári utazó állt ma vádlottként a kolozsvári VI. hadtest hadbíróósága előtt. Az volt a vád ellene, hogy megrágalmazta Taragradeanu törzserőst, a nagykárolyi 88-as gyalogezred altisztjét. A per előzményei még 1925-re húzódnak vissza. Haimovitsot hadgyakorlatra hívta be a nagykárolyi ezred. Haimovits a régi királyságban utazgatott akkor, midőn a behívót kézbesítették. Emiatt elkésett a hadgyakorlatokról, mire az elmúlt év júniusában jelentkezett ezredénél, hogy ügyét rendbehozza. Nagykárolyban Taragradeanu törzserőst fogadta Haimovitsot, elvitte lakására és kijelentette neki, hogy 4000 lej ellenében elintézi, hogy ne kerüljön a büntető fegyház tanács elé.

Haimovits kijelentette, hogy nem akar törvénytelenül elkövetni, az őrmester azonban megnyugtatta, hogy teljesen legálisan és törvényesen fogja ügyét elintézni. Haimovits kétezer lejt adott át két részletben és felesége jelenlétében az őrmestert. Röviddel azután azonban arról értesítették az utazót, hogy büntetésből végig kell csinálnia az 1926. évi had-

gyakorlatokat, majd a fegyház tanács előtt felelnie elmaradásáért. A tudóvész és akut szívbajban szenvedő ember résztvett a hadgyakorlatokon és az elmúlt év októberében a 88-as gyalogezred fegyház tanácsa kéthónapi börtönrre ítélte el, mire a kétségeeset ember elmondta a fegyház tanács előtt, hogy kétezer lejt adott a törzserőstnek, aki azonban becsapta.

Taragradeanu törzserőst tagadta, hogy pénzt kapott volna Haimovitstól, sőt rágalmaszást is feljelentette az utazót, akit ma vont felelősségre a kolozsvári VI. hadtest hadbíróósága. A tudóvész, megrokkant utazó meghatározó módon változott a hadbíróóság előtt szomorú kálváriáját. Botez kapitány királyi ügyész vádbeszédében nem a vádlott, hanem az őrmester megbüntetését kérte, Popescu kapitány védő pedig lendületes védőbeszédében hívta fel a hadbíróóságot, hogy szolgálaton elégtételt a meghurcolt vádlottnak.

A hadbíróóság rövid tanácskozás után egyhangulag felmentette Haimovits Mórícot a vád és annak következményei alól és elrendelte a törzserőst vád alá helyezését.

A kisebbségek vezetői kész programmal mennek a belügyminiszter kisebbségi értekezletére

Hans Otto Roth a német párt elnöke nyilatkozik az Uj Keletnek

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A német párt elnöke Hans Otto Roth egy napra megszakította nyári pihenését és Bukaresztbe érkezett. Bukaresti munkatársunk felhasználta ezt az alkalmat és beszélgetést folytatott a német párt elnökével. Ismeretes az a tény, hogy Duca belügyminiszter, aki jelenleg börtönben tartózkodik, a nyári pihenő idejét használja fel arra, hogy a tervezett kisebbségi törvény részleteit kidolgozza és a belügyminiszter Bukarestből való távozása előtt úgy nyilatkozott, hogy szeptember elején magához fogja hivatalni a kisebbségek képviselőit, hogy velük együtt megtárgyalja a tervezett kisebbségi törvény részleteit. Ugy a magyar párt elnöke, mint Hans Otto Roth, teljesen felkészülve várja a belügyminiszter meghívását, ami a német párt elnökének alábbi nyilatkozatából is kitűnik:

Mi a kormány elvi koncessziója?

— Nem tudom, hogy Duca belügyminiszter ur — kezdte nyilatkozatát a német párt elnöke — egy teljesen kidolgozott törvénytervezetet fog-e nekünk bemutatni, vagy pedig csak az elvi kérdések megbeszélése céljából akar-e velünk találkozni. Mindenekelőtt nekünk kisebbségeknek is kell szövegeznünk azt a kérdést, hogy elismeri-e a belügyminiszter a kisebbségeket, mint jogalanyt és ily módon óhajt-e velünk tárgyalni, vagy nem. Abban az esetben, ha ezt a belügyminiszter elismeri és ilyen értelemben kezeli az egész kisebbségi problémát, akkor a részletkérdésekben könnyen el tudok

egyezséget képzelni, azonban ha ezen elvi jelentőségű kérdésben neki más volna a nézete, akkor ez olyan ütköző pont volna, ami minden további tárgyalást lehetetlenné tenné.

Államsegély helyett adórész

— Abban az esetben, ha ezen elvi jelentőségű kérdésben megegyezés jöhetne létre közöttünk, következne a felekezeti iskolák kérdése. Nem államsegélyről van szó. A felekezeti iskoláinknak nem államsegélyre van szüksége, hanem arra, hogy a készülő törvény mondja ki azt, hogy a kisebbségek által fizetendő adó egy bizonyos része a kisebbségi iskolák fentartására elhasználva. Mert hiszen egészen fura helyzet az, hogy mi kisebbségi polgárok adót fizetünk és adóink egy nagyrésze az iskolák céljára használódik el és ugyanakkor a mi iskoláink részére — államsegélyért kell kolduljunk. Mi nem kérünk segítyt, hanem csupán ahhoz ragaszkodunk, hogy a mi iskoláinkat, mi tarthassuk el, a mi adóinknak egy része erre a célra fordíttassék.

— A készülő törvénytervezetnek kell tisztáznia az állami iskolai oktatásról szóló törvény 7-ik paragrafusát, ugyanis ez a paragrafus intézkedik arról, hogy a kisebbségek által lakott területeken milyen szabályok szerint állítható fel állami iskolák a kisebbségi nyelvhasználatnál. Ez a paragrafus az, mely tisztázásra szorul, hiszen az eddigi gyakorlatból tudjuk, hogy a kisebbségi nyelv a mostohábbnál is mostohább elbánásban részesült idáig az állami iskolákban. Lehetetlenség az, hogy ilyen hatalmas érvényű

kisebbségi jogok felett inspektorok és akár vezérigazgatók, kényére-kedvére legyen hagyatva a kisebbség.

A nyelvhasználat szabadsága

— Ugyancsak e törvénytervezetnek kell határoznia a kisebbségi nyelvhasználat szabadságáról, az állami közigazgatásban és e törvényben kell lefektetve lennie annak, hogy a kisebbségek gazdasági téren is egyenlő elbánásban részesüljenek. Csupán egy dologra hivatkozom, hogy e kérdés nagyfontosságát megvilágítsam. A nemzeti bank a román bankok részére ötvenszer annyi reeszkompt kölcsönt folyósított, mint nekünk kisebbségeknek, már pedig azt mindenki tudja, hogy a románság és a kisebbség között a számarány nem egy az ötvenhez viszonylik. E pont alatt kell tárgyalnunk a kisebbségi kereskedelmi vállalatok és gyárak függetlenségének kérdését. Lehetetlen állapot az, hogy egy kereskedelmi vállalat nem kaphat tőkeemelési engedélyt, mert részvényesei között kisebbségi polgárok vannak.

— Ki kell terjeszkednie e törvénynek a hadügyi kérdésekre is, az önkéntességre jogosító vizsga nyelvi kérdésére és az altiszt iskolák előadási nyelvére... Mint láthatja, nekünk mindig, minden előkészület nélkül megvan a kész programunk egy esetleges tárgyalás alkalmára és érthető is, mert mi elvi politikát üzünk s programjaink már évekket ezei előtt pontosan meg lettek fogalmazva.

— Mindenesetre az a hír, mely ma a sajtóban napvilágot látott, hogy a belügyminisztériumban egy kisebbségi vezérigazgatóságot óhajt a belügyminiszter felállítani és ennek vezetésére Tökés Ernőt vagy Kiss Gézárt óhajtana odaállítani, az a hír, ha igaznak bizonyul, annyit jelentene, hogy a belügyminiszter bizonyos kellemetlen atmoszférát teremtene az esetleges tárgyalások idejére. Nem tartom valószínűnek, hogy Duca belügyminiszter, aki ismeri a kisebbségek hangulatát, akár Tökés Ernőt, vagy Kiss Gézárt jelölne erre az állásra, mert ez nyílt provokációt jelentene nem csak a magyarsággal, de a többi kisebbségekkel szemben. Bizonyos az, hogy egyetlen kisebbségi vezér sem keresné fel azt a vezérigazgatóságot, melynek ilyen vezetői vannak...

Nemcsak a

kereskedőknek,

hanem az

iparosoknak

gyárosoknak

is fontos a

Vámtarifa

ismerete, mert ennek alapján kell kiállítani a luxus- és forgalmi-adó bevallási nyilatkozatokat.

A Dr. Bereczky-féle

Vámtarifa

pontosan és áttekinthetően közli az erre vonatkozó törvényt,

ára 350 lei

Kapható Clujon az Uj Kelet könyvostályában. — Marmarosszigeten: Frier Miksa, Str. Sincai No 36. — Oradea: Blum Zsigmond, Str. Vlaicu 51.

Hirdessen az Uj Keletben

HIREK

Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bányási szakszervezetek napilapja.
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Erő.
 Felelős szerkesztő: Marton Ernő.
 Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Az Interparlamentáris Unió új elnöke.
 Párisból jelentik: Az Interparlamentáris Unió ismét Adelsvard bárót választotta meg elnökéül. Új tanácsagokul Magyarország részéről Apponyi és Berzeviczyt választották meg.

Megkezdődött a nemzetközi vasúti konferencia Kassán. Kassáról jelentik: Ma délelőtt kezdődött meg Kassán a vasúti tarifa kérdéseiben a nemzetközi konferencia. Észak- és Közép-európa, valamint a Kelet vasutainak képviselői, összesen tizenketten érkeztek Kassára. Megjelentek: Csehszlovákia, Németország, Lengyelország, Magyarország, Svájc, Románia, Ausztria, Bulgária, Jugoszlávia, Görögország, Törökország és Norvégia képviselői. A személy- és teherrátorgalom nemzetközi tarifájának rendezése a konferencia legfőbb pontja. A tárgyalás titkos. Képviselő van a konferencián a párisi nemzetközi háló- és étkezőkocsi társaság is. Ma este a külföldi delegátusok tiszteletére társasvacsorát rendeznek a Schall-házban. Holnap folytatják a konferenciát.

Huszonhathavi börtönrre ítélték egy rablógyilkos magyar csendőrt. Pécsről jelentik: A múlt év októberében ismeretlen tettes meggyilkolta Balogh József 70 éves cigányvajdát és feleségét. A gyilkos elrabolta tőlük 30 millió koronájukat, azután rájuk gyújtotta a házat. A csendőrség kinyomozta, hogy Gábor Márton felsősegedi csendőrmester követte el a gyilkosságot. A katonai törvényszék mai tárgyalásán emberölésért 26 havi súlyos börtönrre ítélte Gábor Mártont.

Élve elásta unokáját egy jugoszláviai földművesasszony. Zentáról jelentik: Bestiális gyermekgyilkosságról rántotta le a leplet a csókai csendőrség. Csókán már napok óta arról beszélnek az emberek, hogy Mihajjev Vista tizennyolcéves csókai leány a napokban gyermeket szült és a gyermek nyomtalanul eltűnt. A mende-modákról a csendőrség is tudomást szerzett és megindította a nyomozást. Megállapították a nyomozás során, hogy Mihajjev Visztának valóban született egy gyermeke, akit azonban nagyanyja, hogy a családot megmentsse a szegénytől, élve elásta a kertben. A csendőrség a nyomozás eredményéről jelentést tett a kikindai ügyészségnek, ahonnan bizottság szállt ki és exhumálta a holttestet. Az ügyészség utasítására a csendőrség le akarta tartóztatni a gyilkos asszonyt, aki azonban másállapotban volt és ijedtében egy élő fiúgyermeknek adott életet. A családi esemény következtében az ügyészség elállt az asszony tartóztatásától.

„Első kalandom”, híres német novella ez, Ernst Wollzogen tollából. Ez volt a tárgya a ragyogó filmnek, amelynek címe: Apává lenni nem nehéz, amelyet most óriási sikerrel játszanak az Opera Mozgóban. Legjobb multság ez a kolozsvári közönségnek, amely az Operamozgó vásznán naponta félhat, félnyolc és féltíz órákor látható.

Egy munkaképtelen nyomorgó családjáért. Egy munkaképtelen hat gyermekes apa, akinek felesége a legsúlyosabb kórban fekszik, ezton fordul segítségért Erdély zsidóságához. A hat apró gyermek éheznek, beteg anyjukhoz nem hívhat orvost, lakásából az utcára, kerül ha a jószívű adakozók nem segítenek. Adományokat a szerkesztőség rendeltetési helyére juttat.

A szovjet próbamozgósítása óriási riadalmat keltett az orosz lakosságban

Moszkva, szeptember 1. A szovjetkormány tegnap a Krimben és a leningrádi kerületben a szovjet-hadsereg próbamozgósítását rendelte el és bár a lakosságot előre értesítették, hogy a mozgósítás miatt ne nyugtalankodják, mégis leirhatatlan izgatottság keletkezett, amit megnövelt a szovjet egy szigorú rendelete, mely szerint mindenkit a legsúlyosabban megbüntetnek, aki a mozgósítással kapcsolatban hamis híreket terjeszt és agitációra használja fel a mozgósítás hírét.

A munkanélküliek újabb segélykiáltása a kormányhoz. A romániai szakszervezetek szövetsége tegnap memorandumot nyújtott át a közmunkaügyi miniszternek, melyben rámutatnak a munkanélküliség által okozott kétségbeesítő helyzetükre és arra kéri a munkaügyi minisztert, hogy az állami munkákat haladéktalanul kezdjék meg, mert különben a munkások ezrei kerülnek nyomorba.

„Apává lenni nem nehéz”
 Mulatságos vigjáték az Opera-Mozgóban

A kassai és pozsonyi tót nemzeti színházak bojkottálják a magyar drámairodalmat. Prágából jelentik: A pozsonyi tót nemzeti színház vezetősége elhatározta, hogy tiltakozásul a csehellenes magyar propagandáért, színpadán bojkottálni fogja a magyar drámairodalmat és néhány klasszikus kivételével egyetlen magyar darabot sem fog előadni. A pozsonyi tót színház igazgatósága a kassai tót színházat is hasonló eljárásra szólította fel.

Sztrájk és véres verekedés a beregszászi székház építésénél. Beregszászból jelentik: A beregszászi kereskedelmi székház építésénél, mely építkezést egy nagyobb szerencsétlenség után a hatóság betiltatott, de később a kormánybiztoság intervenciájára ismét engedélyezett, — a beregszászi építőmunkások e hó 26-án sztrájkba léptek, illetve csak fizetésemelés esetén voltak hajlandók a munkát továbbfolytatni. Az építés vezetője, Weiszhaus mérnök, a munkásokkal előbb békésen próbált kiegyezni, majd mikor az nem vezetett eredményre, közös elhatározással előbb egy beregszászi, később ungvári választott bíróság elé mentek, de mindkét helyen a mérnök álláspontja győzött. Miután a munkások nem voltak hajlandók az építkezést befejezni, illetve homlokzatmunkás Beregszászban igen kis számban van, Weiszhaus Ungvárról hozott egy pár szakmunkást. A beregszászi munkások előbb életveszélyes fenyegetésekkel igyekeztek a munkásokat a munka abbahagyására kényszeríteni, mikor az nem sikerült, a múlt hó 30-án, mikor az ungvári munkások munkából mentek hazafelé, kövekkel és kalapáccsokkal megtámadták őket.

Birák és újságírók mérkőzése. Az Universitatea—KAC mérkőzés előtt vasárnap délután az Újságírók—Futballbírók csapata mérkőzik. A két együttes végleges összeállítását lapunk holnapi számában közöljük.

Az élet olyan, mint az álm...
 Nem volt még egy ilyen szép dal az utóbbi öt évben. Csudaszép melódiája, szövege utat talál minden szívhez. Vegye meg az első könyvkereskedésben és ha nem tetszik, adja vissza. Ára 36 lei. Moravetz kiadás. Mindenütt kapható.

Megjelent a „Commerz” második száma. Az erdélyi és bányási kereskedők lapja, a „Commerz”, amely első számával általános tetszést és meglepedést vívott ki a kereskedelem széles rétegeiben, ma ismét megjelent. A lap második száma változatos tartalmával és a kereskedőket érdeklő fontos cikkeivel vonja ismét magára a figyelmet. A „Commerz” ezután minden héten pontosan meg fog jelenni és miután uccai árusításra nem kerül, csak előfizetés útján rendelhető meg a kiadóhivatalban (Cluj, Strada Bucovinai 19.) Az előfizetési árak kereskedőknek évi 800 lei, fél-évi 400 lei, bankoknak és iparvállalatoknak pedig évi 1000, illetőleg félévi 600 lei.

„Apává lenni nem nehéz”
 Mulatságos vigjáték az Opera-Mozgóban

* Erdélyi órás, ékszerész Targu-Mures ki-karatait megnézni érdemes.

Hamilton kapitány gépét Irország partvidékein látták utoljára. Londonból jelentik: Hamilton kapitány gépét, amellyel tegnap startolt Londonból az óceán átrepülésére, Sanra felelt, Irország partvidékein látták utoljára. A kapitány 43 óra való benzint vitt magával és ma délelőtt kellett megérkeznie Ottavába. Az óceánról nagy viharokat jelentenek. A gép soráról eddig semmi hír nem érkezett. A rádió-állomások utasítást kaptak, hogy lépjenek érintkezésbe az óceánközösökkel felvilágosítások szerzéséért.

Bécsben és Kolozsváron egyszerre adják a nagyszerű filmet: Apává lenni nem nehéz. Az Opera Mozgó meghívja a kolozsvári közönséget, hogy nézze meg okvetlenül ezt a filmet, amelyben a népszerű Lilian Harvey minden bájja és művészete érvényesül, pompás szerepben.

A tímisoarai Zsidó középiskolákban az 1927—28. iskolai évre a beiratások 1927 szeptember hó 1—6-ig történnek. Az összes isi lák, névszerint a 8 osztályú finliceum, a 4 osztályú leánygimnázium és a 4 osztályú felső kereskedelmi iskola nyilvános joguak, vagyis a tanulók saját iudézeti tanáruik előtt vizsgáznak és államnérvényes bizonyítványokat kapnak. Az 3. és 4. internátus az 1927—28. tanév folyamán előrelátlatilag meg fog nyúlni. Bővebb felvilágosítással (válaszolat) szolgál az Igazgatóság.

Róth
 cipészmél Szép-u. 2. sz. alatt készülnek a legújabb divatu cipő-különléges-ságok

10 válogatott könyv

Gyönyörű regények, szindarabok, értékes tanulmányok, Palesztina, Egyiptom részletes leírása az

Uj Kelet könyvsorozatában:

- Az olvasó könyvesportba tartoznak:
- Szabó Imre: Zsidó Almanachja (1927)
- Ignotus: Olvasásközbem, tanulmányok
- Dosztojevszkij: A főinquisitor, regény
- Perutz: 9 és 9
- Wilde Oszkár: Az emberi lélek a szocializmusban
- Blicher Clausen: Heine Inga, regény
- Tábori Róbert: A negyvenéves férfi, regény
- Schopenhauer: A szerelem metafizikája
- Zoltán Sándor: Örvény, dráma
- Ben Ami: Palesztina—Egyiptom utmutató.

A szenzációs könyvsorozat a a — portóköltéségen kívül — százhusz lej. Megrendelhető levelezőlap útján az Uj Kelet könyvosztályában (Cluj, Strada Baron L. Lop 10.) Kolozsvári olvasóink az Uj Kelet kiadóhivatalában vehetik meg a sorozatot, levél, vagy telefon-rendelésre házhoz küldjük.

Figyelem! Egy magyar vagy német fordítású **MACPÉOR** garnitúra **300 lei** egész évre, 9 drb. diszkótésben 750 lei. Talszek 500 lei-től 900-ig, teljesen felszerelve. Ez a ritka alkalom csakis **Rosenzweig Antal, Cluj, Piața Mihailu Viteazul 37-38. szám** zsidó könyvkereskedésében kapható. Postai megrendeléseket azonnal küldök **Figyelem! Ügyeljen a névre**

Péntek
K
 Euró
 (Cluj-
 tudósítójá
 jelentése
 alapján m
 bonatermé
 utolsó öt
 szerepel
 állam, tov
 rikai Egy
 adatok. E
 mázsa bu
 mázsa ár
 tavalyi 11
 és 76.6 za
 ban Euró
 lékát kép
 53 százalé
 Nem szer
 legutolsó
 következte
 körülbelül
 mint 192
 a rosz ter
 hogy ezek
 vedtek a
 Az am
 elejei bec
 az ősz
 Ezzel szer
 nál is na
 termést r
 idei roz,
 Biztos
 Népbank
 harca miat
 szanalása é
 a bizonyos
 rült, biztat
 rendkívüli
 elnökségéve
 bank voltüg
 szanalási a
 bank, az A
 bank vezetés
 nyugalmána
 százalékosan
 olyanképen
 nal folyósi
 csak 10 sze
 tek tizszáza
 kerülnek ki
 leszek 17 m
 a dr. Tagá
 24 ezer dar
 Béla, Nagy
 foglalásával
 javaslatára

**Egyesült
 Ielzalog**
Devizá
 Zürich .
 Newyork
 London .
 Páris . . .
 Milano .
 Prága . . .
 Budapest
 Belgrád .
 Bukarest
 Varsó . . .
 Bécs . . .
 Berlin . .
 Száz lei

kerületben...
tők, hogy a...
it megnövelt...
etnek, aki a...
gósítás hírért.

et Irország...
donból jelen...
allyal tegnap...
lésére, Sanra...
utoljára. A...
magával és...
Ottavába. Az...
A gép sor-á...
rádió-állomá...
ériutkezésbe...
széséért.

egyszerre...
lenni nem...
a kolozsvári...
lenül ezt a...
Harvey min-...
ül, pompás

biskolákban...
k 1927 szept...
szes is lák...
a 4 csztályu...
kerskelemi...
lők saját in...
államerrányes...
szernítés az...
fiag meg fog...
szel(yeg) szol-

önyv

tában :

ak :
a (1927)
anmányok
egény

szocializ-

ny

fi, regény

izikája

otom ut-

portókölt...
endelhető...
ztályában...
kolozsvári...
n velétk...
endelésre

lem!

en a

en a

en a

en a

en a

en a

en a

en a

Közgazdaság

Európa ezévi gabonatermése nem rosszabb a tavalyinál

Tengeriben visszaesés mutatkozik az egész világon

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A római mezőgazdasági kamara jelentése szerint az eddig beérkezett adatok alapján meg lehet állapítani, hogy az idei gabonatermés gyengébb a tavalyinál, de jobb az utolsó öt év átlagánál. A kimutatásban nem szerepel néhány fontos európai gabonatermő állam, továbbá Kanada, valamint az északamerikai Egyesült Államokból sincsenek még teljes adatok. Európa 14 országában 119.3 millió mázsa buza, 99.6 millió mázsa rozs, 75 millió mázsa árpa és 75.6 millió mázsa zab termelt a tavalyi 113.6 buzával, 81.7 rozssal, 70.7 árpával és 76.6 zabbal szemben. Ez a 14 ország azonban Európa tavalyi termésének csak 34 százalékát képviseli búzában, 46 százalékát rozsbán, 53 százalékát árpában és 28 százalékát zabbán. Nem szerepel a kimutatásban Oroszország. A legutolsó vetésjelentésekből azonban arra lehet következtetni, hogy Európában a gabonatermés körülbelül olyan lesz, mint tavaly volt, de jobb mint 1921 és 1925 között. Különösen kedvező a rozs terméskilátási. Az árpa és zab, mint-hogy ezek főképen tavaszi vetések, sokat szenvedtek a kedvezőtlen időjárásból.

Az amerikai Egyesült-Államokban augusztus elejei becslés szerint

az őszi buza 20 millió mázsával kevesebb lesz, mint tavaly.

Ezzel szemben a tavaszi buza 6 millió mázsánál is nagyobb mennyiséggel fogja a tavalyi termést meghaladni. De jobbnak ígérkezik az idei rozs, árpa és zab is Északamerikában, ahol

Mexikót beleértve, eddig 331.9 millió mázsa búzáról, 19.8 millió mázsa rozsról, 73 millió mázsa árpáról és 260.3 millió mázsa zabról vannak pontos adatok. Tavaly ugyanezekben az országokban 340.8 millió mázsa buza, 13.2 millió mázsa rozs, 63.3 millió mázsa árpa és 241 millió mázsa zab termelt.

Afrikában az idén 17.4 millió mázsa buza, 17.6 millió mázsa árpa és 4.4 millió mázsa zabtermésre számítanak a tavalyi 14.4 millió mázsa búzával, 12 millió mázsa árpával és 1.4 millió mázsa zabbal szemben. Indiában, Japánban, Koreában és Szíriában ezidén 101.7 millió mázsa buza és 23 millió mázsa árpa termelt a tavalyi 99.2 millió mázsa búzával és 27.7 millió mázsa árpával szemben. Ezek az országok Ázsia tavalyi termésében búzával 56, rozsnál 23, árpánál 53, zabnál pedig 49 százalékkal szerepeltek.

A déli félgömb ezidei terméséről nincsenek pontos adatok.

Az eddigi jelentések szerint Ausztráliában a terméskilátások általában kedvezők, ugyiszintén Délamerikában is.

A tengeri termés ebben az évben az egész világon gyengébb lesz mint a tavaly, habár a július végi és augusztus eleji esőzések tekintélyes javulást hoztak ezen a téren is. Amerikában például a július elejei 577 millió mázsa becsléssel szemben augusztus elején már 606 millió mázsára becsülték a várható tengeri termést, amely ilyenformán még mindig 9.8 százalékkal lesz gyengébb a tavalyinál.

mentvényeket izgalmas vita után megadta és kimondta, hogy az intézet minden vagyonát árverés útján fogják értékesíteni. A bank, illetve Arad közismerten szolid közgazdasági élete ellen intézett ismeretes sajtótámadással egyébként az aradi kereskedelmi és iparkamara is foglalkozott. A kamara természetesen visszautasítja a tendenciózus támadást, amely méltatlanul érte a város pénzügyi és közgazdasági életét.

A kolozsvári pénzügyintézetek visszaállították a téli munkaidőt. Szeptember elsejétől kezdődőleg a kolozsvári bankoknál és pénzügyintézeteknél megszűnt a nyári munkaidő, amely szerint tudvaleg az intézetek csak déli egy óráig dolgoztak. A téli munkaidő visszaállításával a kolozsvári bankok délelőtt 9—1 és délután 4—6 között tartanak pénztárórákat.

Prima tüzfát

legjutányosabban házhoz szállít FISCHER fatelepe, Cluj, Piata Gării No 2. Telefon 1300

Tőzsde

A piac változatlanul lanya és üzletelen.

Egyesült Közgazdasági és Jelzálogbank Rt. jelentése		Valutapiac 1927 szeptember 1 (Rador)							
Devizák	Kolozsvár	Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	New-york
		nyitás	zárlat						
Zürich	3125—3135	—	—	49175	3135	11015	13674	65062	1928 ¹ / ₂
Newyork	161 ¹ / ₂ —162	51868	51870	2551	162	57130	70930	3375	—
London	738—790	2521 ¹ / ₄	252162	12402	789	2777 ¹ / ₄	344775	16406	48612
Páris	635—645	2033 ¹ / ₂	2033 ¹ / ₂	—	637	2240	2780 ¹ / ₄	132 ¹ / ₈	39212
Milano	830—890	2824	282375	1238 ³ / ₄	886	3110	3863	18387	544 ¹ / ₂
Prága	477—479	1537	1537	—	482	169275	210162	—	296 ³ / ₈
Budapest	2840—2850	9077 ¹ / ₂	9077 ¹ / ₂	—	2850	—	12410	59070	—
Belgrád	—	913	913	—	293	1006	124887	5941 ¹ / ₂	175
Bukarest	—	321	321 ¹ / ₂	1575	—	353	43875	2090	62
Varsó	—	58	58	—	1345	6385	7920	3771	—
Bécs	2230—2290	7310	7312	—	2290	8052 ¹ / ₂	—	47570	—
Berlin	3850—3860	12340	12339	—	3870	13590	16861	80275	—

Száz lej árfolyama: Zürich (utó) 321¹/₂, Páris 1575, Budapest 353, Bécs 43875, Prága 2090.

Gyermekének

könyvet vegyen vizsga-ajándékkul. 10 zsidótagy könyvet 120 lejért.

Dániel könyve magyar fordításban. — Kiss József regénye: Jokli. — Zengő hárfá, (verses könyv). — Sokolov: Uj zsidó. — Panet: Utazásom a Szentföldön. — Marton: A zsidó nemzet Erdélyben. — Kabbalisták és csodatevők. — Gorelik: Cion és gólusz. — Palesztinai utmutató. — Tóra és cionizmus.

Leszállított áron kaphatja a következőket:

- Heine: Bacharachi rabbi (75 lei helyett) 55
- Fürth M.: Gyuri gróf (mesék és elbeszélések zsidógyermek részére)(75 helyett) 55
- Silbermann: Egy zsidó gyermek története (80 lej helyett)..... 50

Az olvasó könyvesport és a három leszállított áru könyv együttes ára 260 lej és portóköltéség.

Megrendelhető: Uj Kelet könyvosztályában

Zsidó

házban zsidó

zene!

A zsidó zeneirodalom gyöngyei olcsó áron.

Zongorára:

- Engel: Volksweisenkranz (Zsidó népmelodiák könnyű) 45
- Aisberg: Hebräische Rhasodie 160
- Engel: 5 Klavierstücke 106
- Achron: Simphonische Variationen und Sonata 175
- Milner: Baim Rebné (Ein Fantasiestück über Volksmelodie 72
- Rosowski: Poem (Haladóknak) 80

Hegedü — zongorára:

- Lwow: Volochl 45
- Zeitlin—Achron: Eli Zion (II. kiadás) 45
- Achron: Hebräischer Tanz 120
- Saminsky: Kleine Rhapsodie über zwei jüd. Volksthemen 80
- Weinberg: Romanze 88
- Rosowski: An der Wiege 72
- Achron: Märchen 42
- Gniessin: Nigun 35
- Achron: Hebräische Melodie 88
- Hebräisches Wiegenlied 45
- Eine Taurimprovisation über ein hebr. Volkslied 80
- Engel: Freilachs (Tanz) 45
- „Chabad“ Melodie 40

- Stutschewsky: Meditation Hebraique (Cello—zongora) 75
- Rosovsky: Tanz (Zongora, hegedü, cello).... 155
- Gniessin: Variationen (Vonósnégyes) 132
- Alman—Bialik: Ayeich (Hegedü, zongora, ének) 68

APRÓHIRDETESEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Állás-keresőknek 30% kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelíges levelet csak egy továbbítunk ha portóbélyeg mellékelve van. **Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.**

Butorozott szoba, esetleg teljes ellátással, zsidó családnál, fürdőszoba, zongorahasználattal kiadó. — Ugyanott fiu vagy kislány teljes ellátást kap. Eötvös-utca 6. emelet. 3051

Két iskolás lány intelligens zsidó családnál teljes ellátást kaphat. Katzné, Str. Jorga 21. 3080

Temesváron tanuló licentisták szigoruan, ארץ ישראל ellátással felvételnék Bonnáz-ut 4. 3059

Barzel

fierarie
vasüzlet
Cluj-Kolozsvár
P. M. Viteaz 13.

Telefon
10-43

Egy szépen butorozott, parkettes, különbejáratu nagy uccai szoba a belvárosban szeptember 15-re két zsidó fiatalembernek, vagy házaspárnak fürdőszobahasználattal, esetleg teljes ellátással is kiadó. Cim a kiadóban.

Keresek a belvárosban szoba-konyhás lakást szept. 1-re. — Cim a kiadóban „Öreg pár” jelígen.

Wien be városában orthodox családnál, egy-két fiu teljes ellátást kaphat. Erdőköldni Salzer tanárnál, Nagyvárad. 3078

A belvárosban lakó zsidó uricsalád teljes ellátásra felvenne két vagy három iskolás lányt vagy két kis fiut, fürdőszoba és zongorahasználattal. Cim a kiadóban.

Gépirónó több évi gyakorlattal, állást keres, esetleg elmenni ur családnál nagyobb gyermekek mellé. Cim a kiadóban.

Műhelynek, raktárnak alkalmas cca 200 m²-es száraz világos pincehelyiség és cca 120 m²-es földszintes terem bérbeadó. Tájékozódás Malom-u. 28 sz. alatt házfelügyelőnél

Megvételre keresek jó karban levő vashordókat. Ajánlatokat Porgesz A. Máyer, Hida címre kéretnek, nagyság megjelölésével.

Különbejáratu butorozott szoba kiadó Calea Victoriei 68., udvarban, délután 1—2.

Géphimzést olcsón vállalkozok. Házhoz is elmennék. Vasut-utca 1. — Jammer Szerén.

A FATALSÁG SZÉPSÉGÉT és ODESEGÉT
FÜKÖZNI ÉS MEGŐRIZNI KIZÁRÓLAG A FELŐLMULHATATLAN
PERLE DE PARIS
JOCKEY CLUB
FLEUR D'ELITE
ETOILE DE FRANCE **LADY**
EAUX DE COLOGNE ÉS **ILLATSZER**
HASZNÁLATA UTÁN LEHET

„ACME” fűzőgép

a legökéletesebb,
irodákban, kereskedőknek nélkülözhetetlen. Egyetlen fűzőgép, mely tartós

Kapható:

**OFFICE EQUIPMENT
COMPANY, ORADEA**

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Csütörtök: I. Ünnepi nyitány. II. Aranyember. (Ünnepi megnyitócéladás. Tóth Elek szerződött tag bemutatkozásával. Poor Lili, Szentgyörgyi föllépésével. Rendes helyarákkal. Bérlet 1. szám A. Sorozat 1.)

Péntek: Maricza grófnő (Kosáry Emmi vendégjátéka. Kertész Mancsi szerződött tag bemutatkozása. Mérsékelt emelt helyáruk. Premierbérlet 1 sz. Sorozat 2.)

Szombat: Hollandi menyecske (Kosáry Emmi vendégjátéka. Napi bérlet 1. sz. B. Sorozat 3.)

Vasárnap 5-kor: Obsitos (Réthely Ödön föllépése. Mérsékelt helyáruk. Sorozat 4.)

Vasárnap fél 9-kor: Ezüstsírály (Kosáry Emmi vendégjátéka. Napibérlet 1. sz. C. Sorozat 5.)

Hétfő: Csárdáskirálynő (Kosáry bucsuföllépése. Napibérlet 2. sz. A. Sorozat 6.)

A színházi iroda közleményei

Ma este kezd meg Kosáry Emmi vendégjátékait. Nagy estéje lesz ma a magyar színháznak: A leghíresebb magyar primadonna, az igazi nagy primadonnák, a Blaha Lujzák, Pálmai Ilkák méltó utóda Kosáry Emmi, akit egyformán ünnepel New-York, Páris, Berlin, Bécs és Budapest közönsége, ma este kezd meg négy estére terjedő vendégjátékait. Ma este a Maricza grófnő címszerepét fogja Kosáry Emmi játszani. Bécsben is, Budapesten is óriási sikerrel játszotta ezt a szerepet a nagy primadonna. Partnere a főszerepben a kitűnő Szücs László lesz. aki vendégként fog föllépni s akinek ebben a szerepben Kolozsvárott tavaly is óriási sikere volt. Ugyancsak Szücs László lesz a partnere Kosáry Emminek a többi estéken is. Szombaton este a Hollandi menyecske címszerepében lép fel Kosáry Emmi. Ennek az előadásnak még egy vendége lesz: Kertész Mancsi az aradi színház népszerű dédelgetett szubrett-primadonnája. Vasárnap este az Ezüstsírályban, hétfőn este pedig a Csárdáskirálynőben lép fel Kosáry Emmi. Mind a négy előadásra árusítja már a pénztár a jegyeket.

Az Özönvíz. A legérdekesebb és legizgalmasabb amerikai dráma a Berger Özönvíz-e. Ez lesz az idei évad első újdonsága. Magyar nyelvre Szabó Imre ültette át. Főszerepeit Tóth Elek, Kemény László, Marsi Gizi, Hoykó Ferenc, Mihályfy László fogják játszani. Premiérje a jövő hét elején lesz.

Obsitos: Réthely Ödön föllépésével. Vasárnap 5 órakor a lehangulatosabb magyar daljáték az Obsitos kerül színre mérsékelt helyárukkal. A címszerepben fog először föllépni a visszaszerződött Réthely Ödön, Piroskát vendégként Kertész Mancsi fogja játszani, a nagyszonyt Laczkó Aranka, Tihamért Ihász Aladár, a Százszorszépet Selmecezi Mihály.

Iskolák és szülők

figyelmébe!

Ujból kapható a legjobb képes héber Abc — a

Ára 50 Lej

Kapható az Uj Kelet könyvoszt.-ban

3 könyv:

Dr. Philipp Paneth érdekes, vonzó könyve a néhai nagy erdélyi országos fő rabbi: **Mareh Jecheskel** életéről és családjának elágazásáról a mai napokig. Egyben felöleli az egykorú erdélyi zsidóság történelmét,

Rabbenu Jecheskel

Ára füzve 175 lei, kötve 225 lei.

Leopold Hichler:

Der Sohn des Moses Mautner

Regényes történet a bécsi zsidók életéből.

Ára füzve 135 lei, kötve 185 lei.

Hatvany Lajos:

Urak és Emberek

(Két kötetben.) Regény a 18—19. század magyar zsidójának életéből. — Ára 510 lei.

Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában

Magyar nyelven

újonnan megjelent könyvek

Apponyi Albert: Emlékirataim	707
Dormándy: Sólómadár	183
Erdős Renée: Borsó hercegnő	108
Csehov: Kisértetes éjjel	115
— A vizsgálóbíró	144
Fodor László: Márciusi éjszaka	102
Galsworthy: Testvériség	115
Gyakorlati gazdalexikon, 2 kötet, yá- szonkötésben	1632
Jókai Mór: Kőszívű ember tiai (I-II)	544
— Névtelen vár (I-II)	408
Karinthy Frigyes: Notes	72
— Színház	225
Herman Keyserling: Könyv a házasságról	680
Kropotkin: Kőcsönös segítség	201
Jack London: Az óceán meséi	115
Molnár Géza: A kerékpározás könyve	136
Orczy Emma: Megfizetek	180
Pálffy Gyulácsi Irén: Fekete völgyek (I-III)	360
Szép Ernő: Valentine	144
— Verőfény	144
Szomory Dezső: Levelek egy barátóhoz	224

Német nyelvű újdonságok

(Kötve)

Stefan Zweig: Verwirrung der Gefühle	300
A. Schnitzler: Spiel im Morgengrau ..	220
R. Filip Müller: Der unbekante Tolstoj	380
Wassermann: Der Aufruhr	220
Galsworthy: Der silberne Löffel	270
H. Hesse: Der Steppenwolf	300
R. Filip Müller: Lenin und Gandhi ..	520
Geist und Gesichte des Bolszewismus	1280

Kaphatók:

az UJ KELET könyvosztályában